

УДК 616.314.2-048.53-053.5

Мельник С.В., Зомбор К.В., Мельник В.С.

ДОСЛІДЖЕННЯ МОТИВАЦІЇ ПАЦІЄНТІВ, ЯКІ ЗВЕРТАЮТЬСЯ ЗА ОРТОДОНТИЧНОЮ ДОПОМОГОЮ

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»,
стоматологічний факультет, м. Ужгород, Україна

Дана робота є фрагментом комплексної теми науково-дослідної роботи кафедри дитячої стоматології стоматологічного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет» «Клініко-експериментальне обґрунтування підвищення якості лікування, діагностики та профілактики основних стоматологічних захворювань у дітей» (номер державної реєстрації 0121U109292).

Вступ. Проблема збереження й зміцнення здоров'я населення за всіх часів була однією із ключових у суспільстві. Здоров'я нації – це показник цивілізованості держави, що відображає рівень її соціально-економічного розвитку, головний критерій доцільності та ефективності всіх сфер діяльності людини. Наразі в Україні тенденція погіршення здоров'я населення набула загрозливого рівня. Це зумовлено збідненням значної частини населення, погіршенням екологічної ситуації, розповсюдженням здоров'яруйнівних стереотипів поведінки, зниженням доступності до якісних медичних послуг, здоров'явитратністю сучасної системи освіти [1].

Стоматологічна допомога відноситься до числа найбільш затребуваних видів медичної допомоги, підвищення якості її надання є важливим завданням охорони здоров'я [2].

Дані літератури свідчать, що 50-80% населення мають зубощелепні аномалії та деформації. В останні роки спостерігається зростання кількості пацієнтів, які звертаються до ортодонтів для відновлення не тільки функції зубощелепної системи, а переважно естетики. Естетичне стоматологічне лікування відіграє ключову роль у підвищенні благополуччя пацієнтів, емоційної стабільності, сприйняття інших, успіху у навчанні і на роботі. Пацієнти сподіваються підвищити рівень власної самооцінки, покращивши естетичні характеристики та якість життя. Залежність якості життя людини від стану зубощелепної системи визначається не лише якістю харчування, але має і значну естетичну роль, є важливим атрибутом повноцінної мови, активного вербального спілкування, комунікабельності в будь-якому віці, а, отже, і поведінкових реакцій, грає естетичну роль і певною мірою визначає самопочуття особи. Стоматологічна якість життя також визначається як «суб'єктивна оцінка здоров'я порожнини рота і впливу його патології на функцію, а також психічного і соціального стану людини» [3,4,5].

Увага до пацієнтів, які потребують ортодонтичне лікування, їхніх очікувань щодо такого лікування, відіграють вирішальну роль у досягненні успішного лікування. Якщо бажання пацієнта отримати ортодонтичне лікування збігається з думкою ортодонта, проведене лікування стане ефективним.

Крім того, соціально-економічний статус людини відіграє важливу роль у її самосприйнятті, тому було показано, що існує позитивний зв'язок між її соціально-економічним статусом та її впевненістю у собі; чим нижчий соціально-економічний статус людини, тим нижчою буде його/її впевненість у собі. [6,7].

Сучасні дослідження тривалого ефекту ортодонтичного лікування встановили, що переважна більшість людей, що пройшли курс

ортодонтичного лікування, були задоволені результатами лікування і відзначили його благотворний вплив [8].

З розвитком систем оцінки якості отриманого лікування думка пацієнтів, як основного одержувача лікування, очевидно, набула особливого значення. Однак існує ймовірність того, що те, що пацієнт вважає задовільним, красивим і привабливим результатом, не завжди збігатиметься з думкою спеціалістів, чия думка базується на власному досвіді та наукових принципах [4,8].

Враховуючи важливість приділяти увагу думці пацієнтів при різних методах лікування для отримання успішного результату та вплив різних факторів на успіх лікування з точки зору пацієнта та клініциста, видається необхідним провести дослідження для оцінки очікування пацієнтами до та після ортодонтичного лікування, щоб оцінити можливі зміни.

Мета дослідження. Оцінка даних, щодо мотивації звернення пацієнтів за ортодонтичною допомогою, що може допомогти лікарям-ортодонтам задовільнити очікувані потреби пацієнтів і досягти успішного результату лікування.

Матеріали та методи дослідження. В рамках дослідження було проведено соціологічне опитування 300 пацієнтів від 15 до 58 років (37,3% чоловіків, 62,7% жінок, середній вік: 25,4 року), які звернулися в «Університетську клінічну стоматологічну поліклініку» Ужгородського національного університету. Для соціологічного опитування пацієнтів було розроблено анкету та застосовано метод анонімного анкетування. Широке коло питань, внесених у анкету, дозволило проаналізувати мотиви звернення за ортодонтичною допомогою відносно демографічних змінних: віку, статі, рівня освіти та професії батьків.

Статистична обробка даних виконувалася на персональному комп'ютері за допомогою ліцензованого програмного забезпечення для операційної системи Windows та стандартного програмного пакету Statsoft. Inc STATISTICA 6.0 2300 East 14th Street Tulsa, OK 74104 США. Для оцінки зв'язку між змінними статі, віком пацієнтів, рівнем освіти батьків, соціально-економічними факторами та мотивами звернення за ортодонтичною допомогою використовували коефіцієнти кореляції Спірмена та Пірсона. [9,10].

Результати дослідження та їх обговорення. З 300 пацієнтів у дослідженні 112 (37,3%) були чоловіками та 188 (62,7%) жінками. Середній їх вік становив 25,4 + 5,7 року (22,3 у жінок і 28,5 у чоловіків). Професія батьків у 124 випадках (41,4%) була зв'язана з різними видами бізнесу, у 98 випадках (32,7%) батьки були державними службовцями і в 61 випадках (20,3%) – займалися іншими видами трудової діяльності. У 17 (5,6%) випадках не була вказана професія батьків. У більшості випадків (63 пацієнтів, 37,6%) освіта батька була на рівні середньої школи, вищу освіту мали 19 батьків (17%), а 30 пацієнтів не вказали рівень освіти свого батька. Більшість матерів (98 осіб, 52%) закінчили середню школу, вищу освіту мали 52 матерів (28%), а 38 пацієнтів не вказали рівень освіти матері.

В цьому дослідженні не було зроблено жодних намагань надати додаткову інформацію щодо різних аспектів ортодонтичного лікування (тривалість лікування, вартість лікування), щоб обмежити вплив факторів ортодонтичного лікування на сприйняття пацієнтами та дозволити їм повністю покладатися на власні мотиви та розуміння, відповідаючи на наші запитання.

Дослідження показує, що жінки приходили на ортодонтичне лікування частіше, ніж чоловіки, тоді як чоловіки мали вищі потреби в ортодонтичному лікуванні.

Розподіл мотивів пацієнтів щодо звернення за ортодонтичною допомогою на основі нашої анкети наведено в таблиці 1.

Таблиця 1.

Розподіл мотивів пацієнтів щодо звернення за ортодонтичною допомогою.

Мотиви	n	%	Коефіцієнт кореляції Спірмена	P-значення
Вирівнювання передніх зубів	268	89.3	0,152	0,009
Вирівнювання задніх зубів	52	17.3	0,063	0,27
Зміна висоти передніх зубів	60	20,0	0,026	0,65
Переміщення зубів верхньої щелепи назад або вперед	86	28.7	0,041	0,47
Переміщення зубів нижньої щелепи назад або вперед	55	18.3	0,039	0,49
Поліпшення стану зубів і ясен під час усмішки	56	18.7	0,102	0,08
Інші зміни зубів	17	5.7	-0,044	0,45

Результати дослідження показали, що більшість пацієнтів (89,3%) були мотивовані для вирівнювання передніх зубів, як на верхній, так і на нижній щелепі (найвища частота), а 17,3% з них хотіли вирівняти свої задні зуби (найнижча частота).

Вирівнювання передніх зубів було найчастішим мотивом щодо ортодонтичного лікування (89,3%). Були визначені кореляції між статтю пацієнтів і мотивацією вирівняти передні зуби ($p < 0,009$), в жінок була вища мотивація до цих змін. Із підвищенням рівня освіти матері зростала мотивація до зміни висоти передніх зубів ($p < 0,03$), покращення стану зубів і ясен під час усмішки ($p < 0,001$).

Вирівнювання передніх зубів, як верхньої, так і нижньої щелепи, є основною причиною звернення за ортодонтичним лікуванням. Результати показали, що існує суттєвий зв'язок між мотивацією вирівнювання передніх зубів, та статтю пацієнта. Іншими словами, жінки мали вищий рівень мотивації до таких змін. Але стать пацієнтів не мала статистично значимого впливу на їх мотивацію до зміни інших частин зубів.

Оцінка зв'язку між наявністю та відсутністю мотивації зміни стану зубів за рівнем освіти матері виявила статистично негативний зв'язок між мотивацією зміни висоти передніх зубів ($p < 0,03$), покращення зовнішнього вигляду зубів і ясен під час усмішки ($p < 0,001$) та рівнем освіти матері.

Оцінка зв'язку наявності та відсутності мотивації до зміни стану зубів за рівнем освіти батька виявила лише статистично негативний зв'язок між мотивацією до переміщення зубів нижньої щелепи назад або вперед та рівнем освіти батька ($p < 0,02$).

Оцінка зв'язку між наявністю та відсутністю мотивації до зміни стану зубів за професією батька, виконана за допомогою коефіцієнта кореляції Спірмена, не виявила статистично значимого зв'язку. Також оцінка за допомогою коефіцієнта кореляції Пірсона зв'язку між наявністю та відсутністю мотивації до зміни стану зубів і за віком не виявила статистично значимого зв'язку.

Усі ці фактори та змінні необхідно враховувати для досягнення успішного ортодонтичного лікування. Це також підкреслює роль зусиль, спрямованих на те, щоб зробити мотивацію пацієнта для зміни компонентів обличчя та зубів більш логічною та надати ортодонтам відповідну спеціалізовану інформацію для досягнення успішного лікування та задоволеності пацієнта після нього.

Висновок. Вирівнювання передніх зубів (89,3%) і покращення зовнішнього вигляду зубів або ясен під час посмішки були визнані основними мотивами звернення пацієнтів за ортодонтичною допомогою.

Дослідження також показали, що стать пацієнта та рівень освіти матері мали найбільш значимий зв'язок з його/її мотивацією до зміни стану зубів, а рівень освіти батька та їхній вік мали найменше значимий зв'язок з їхньою мотивацією.

Оцінка поглядів пацієнтів, які звертаються за ортодонтичним лікуванням, їхніх очікувань від лікування є одним із головних факторів, які слід враховувати при наданні ортодонтичного лікування.

Література

1. Boichuk YuD. Zahalna teoriia zdorovia ta zdoroviazberezhennia. Kolektyvna monohrafiia. [The global theory of health] Kharkiv; 2017. 488 p. (Ukrainian).
2. Mazur I, Vakhnenko M. The century of Ukrainian dentistry: achievements and current challenges. Ukrainian Medical News. 2020 Jan; 1(84):70-6. (Ukrainian). DOI: [10.32471/umv.2709-6432.84.133](https://doi.org/10.32471/umv.2709-6432.84.133).
3. Klitynska OV, Ivaskevych VZ, Hasiuk NV. Kompleksnyi analiz yakosti ortodontychnoho likuvannia pidilistik Zakarpattia. Ukrainskyi zhurnal medytsyny, biolohii ta sportu. 2021 Jan; 1(6.29):237-244. (Ukrainian).
4. Smahliuk LV, Kulysh NV, Luchko EV. Bazovi kurs ortodontyy: uchebnoe posobie- atlas dlia studentov, vracheiynternov y praktykuiuchykh vrachei.

- [Basic course of orthodontics: a textbook-atlas for students, interns and practitioners]. Poltava; 2015. 78-182p. (Ukrainian).
5. Bayoumi A, Alkayya M, Alsharif M, Alsharif Sh, Albeesh N, Al-Sebaei NO, et al. Quality-of-Life Assessment in Orthognathic Surgery Patients: The effect of Orthognathic Surgery on Aesthetic Perception, Psychosocial wellbeing, and Oral Function. *Int J Dent & Oral Heal*. 2017 Jan; 3(1): 11-6. DOI: [10.25141/2471-657X-2017-1.0001](https://doi.org/10.25141/2471-657X-2017-1.0001)
 6. Golovanova IA, Liahova NO. Medyko-sotsialne obgruntuvannya optymizovanoi modeli nadannya ortodontychnoi dopomohy dytyachomu naseleennyu na rehionalnomu rivni [Medico-social substantiation of the optimized model of providing orthodontic care to children at the regional level]. *Economics and health law*. 2018 Jun; 2(8):11-6. (Ukrainian).
 7. Isiekwe GI, Aikins AA. Self-perception of dental appearance and aesthetics in a student population. *Int Orthodontics*. 2019 Jun; 17(3):506-12. DOI: [10.1016/j.ortho.2019.06.010](https://doi.org/10.1016/j.ortho.2019.06.010).
 8. Liausas R, Labanauskas Z, Svalkauskiene V, Smailiene D, Vaiciuniene J. Orthodontic treatment complexity, outcome and need among school age patients of Lithuanian university of health sciences clinic of orthodontics. *Stomatologija*. 2019 Feb; 21(1):28-32. (Ukrainian).
 9. Moskalenko VF, Gulchiy OP, Colubchikov MV. Biostatystyka [biostatistics]. Kyiv; 2009. 184p. (Ukrainian).
 10. Romakin VV. Kompiuternyi analiz danykh [Computer data analysis]. Mykolaiv; 2006. 144p. (Ukrainian).

ДОСЛІДЖЕННЯ МОТИВАЦІЇ ПАЦІЄНТІВ, ЯКІ ЗВЕРТАЮТЬСЯ

ЗА ОРТОДОНТИЧНОЮ ДОПОМОГОЮ.

Мельник С.В., Зомбор К.В., Мельник В.С.

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

стоматологічний факультет, м. Ужгород, Україна

Резюме. Вступ. Проблема збереження й зміцнення здоров'я населення за всіх часів була однією із ключових у суспільстві. Стоматологічна допомога відноситься до числа найбільш затребуваних видів медичної допомоги, підвищення якості її надання є важливим завданням охорони здоров'я. Враховуючи важливість приділяти увагу думці пацієнтів при різних методах лікування для отримання успішного результату та вплив різних факторів на успіх лікування з точки зору пацієнта та клініциста, видається необхідним провести дослідження для оцінки очікування пацієнтами до та після ортодонтичного лікування, щоб оцінити можливі змінні. **Мета дослідження:** Оцінка даних, щодо мотивації звернення пацієнтів за ортодонтичною допомогою, що може допомогти лікарям-ортодонтам задовільнити очікувані потреби пацієнтів і досягти успішного результату лікування. **Матеріали та методи дослідження.** В рамках дослідження було проведено соціологічне опитування 300 пацієнтів від 15 до 58 років (37,3% чоловіків, 62,7% жінок, середній вік: 25,4 року), які звернулися в «Університетську клінічну стоматологічну поліклініку» Ужгородського національного університету. Для соціологічного опитування пацієнтів було розроблено анкету та застосовано метод анонімного анкетування. Широке коло питань, внесених у анкету, дозволило проаналізувати мотиви звернення за ортодонтичною допомогою відносно демографічних змінних: віку, статі, рівня освіти та професії батьків. **Результати дослідження.** Результати дослідження показали, що більшість пацієнтів (89,3%) були мотивовані для вирівнювання передніх зубів, як на верхній, так і на нижній щелепі (найвища частота), а 17,3% з них хотіли вирівняти свої задні зуби (найнижча частота). Були визначені кореляції між статтю пацієнтів і

мотивацією вирівняти передні зуби ($p < 0,009$), в жінок була вища мотивація до цих змін. Із підвищенням рівня освіти матері зростала мотивація до зміни висоти передніх зубів ($p < 0,03$), покращення стану зубів і ясен під час усмішки ($p < 0,001$). Оцінка зв'язку між наявністю та відсутністю мотивації зміни стану зубів за рівнем освіти матері виявила статистично значимий негативний зв'язок між мотивацією зміни висоти передніх зубів ($p < 0,03$), покращення зовнішнього вигляду зубів і ясен під час усмішки ($p < 0,001$) та рівнем освіти матері. Оцінка зв'язку наявності та відсутності мотивації до зміни стану зубів за рівнем освіти батька виявила лише статистично значимий негативний зв'язок між мотивацією до переміщення зубів нижньої щелепи назад або вперед та рівнем освіти батька ($p < 0,02$).

Висновок. Вирівнювання передніх зубів (89,3%) і покращення зовнішнього вигляду зубів або ясен під час посмішки були визнані основними мотивами звернення пацієнтів за ортодонтичною допомогою. Дослідження також показали, що стать пацієнта та рівень освіти матері мали найбільш значимий зв'язок з його/її мотивацією до зміни стану зубів, а рівень освіти батька та їхній вік мали найменше значимий зв'язок з їхньою мотивацією. Оцінка поглядів пацієнтів, які звертаються за ортодонтичним лікуванням, і їхніх очікувань від лікування є одним із головних факторів, які слід враховувати при наданні ортодонтичного лікування.

Ключові слова: ортодонтичне лікування, соціально-економічні фактори. мотивація, успіх лікування.

STUDY OF THE MOTIVATION OF PATIENTS WHO APPLY WITH ORTHODONTIC ASSISTANCE.

S. V. Melnyk, K.V. Zombor, V.S. Melnyk.

Introduction. The problem of preserving and strengthening the health of the population has always been one of the key issues in society. Dental care is one of the most demanded types of medical care, improving the quality of its provision is an important task of health care. Given the importance of paying attention to the patient's opinion in different treatment methods for a successful outcome and the influence of different factors on the success of the treatment from the patient's and the clinician's point of view, it seems necessary to conduct a study to assess the patient's expectation before and after orthodontic treatment to evaluate the possible variables.

The purpose of the study: Evaluation of data on the motivation of patients seeking orthodontic care, which can help orthodontists meet the expected needs of patients and achieve a successful treatment outcome.

Materials and methods of research. As part of the study, a sociological survey of 300 patients aged 15 to 58 years (37.3% men, 62.7% women, average age: 25.4 years) who applied to the "University Clinical Dental Polyclinic" of the Uzhhorod National University was conducted. For the sociological survey of patients, a questionnaire was developed and the anonymous questionnaire method was applied. A wide range of questions included in the questionnaire made it possible to analyze the motives for seeking orthodontic care in relation to demographic variables: age, gender, level of education and profession of parents.

Results of the research. The results of the study showed that the majority of patients (89.3%) were motivated to align their front teeth, both on the upper and lower jaw (highest frequency), and 17.3% of them wanted to align their posterior teeth (lowest frequency) . Correlations were determined between the gender of patients and the motivation to straighten the front teeth ($p < 0.009$), women had a higher motivation for these changes. As the mother's level of

education increased, the motivation to change the height of the front teeth increased ($p < 0.03$), improving the condition of the teeth and gums when smiling ($p < 0.001$). The assessment of the relationship between the presence and absence of motivation to change the state of the teeth according to the mother's education level revealed a statistically significant negative relationship between the motivation to change the height of the front teeth ($p < 0.03$), improving the appearance of the teeth and gums when smiling ($p < 0.001$) and the level of education of the mother. The assessment of the relationship between the presence and absence of motivation to change the state of the teeth by the father's education level revealed only a statistically significant negative relationship between the motivation to move the teeth of the lower jaw back or forward and the father's education level ($p < 0.02$). **Conclusion.** Alignment of anterior teeth (89.3%) and improvement of the appearance of teeth or gums when smiling were recognized as the main reasons for patients seeking orthodontic care. The studies also showed that the patient's gender and the mother's education level had the most significant relationship with his/her motivation to change the state of the teeth, while the father's education level and their age had the least significant relationship with their motivation. Assessing the views of patients seeking orthodontic treatment and their expectations of treatment is one of the main factors to consider when providing orthodontic treatment.

Key words: orthodontic treatment, socio-economic factors. motivation, treatment success.